

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr inż. Edyta Gheribi

„Ocena prozdrowotnego znaczenia nieodżywczych bioaktywnych związków występujących naturalnie w żywności w profilaktyce chorób cywilizacyjnych”

Podstawa wykonania recenzji

Podstawą wykonania recenzji jest pismo Prodziekana ds. Nauki Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi prof. dr hab. n. med. Agnieszki Wierzbowskiej z dnia 04.06.2019 roku.

Przedmiotem recenzji jest ocena czy rozprawa spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 Nr 65 poz. 595 z późn. zm.).

Uzasadnienie podjęcia tematu

Praca dotyczy bardzo ważnego zagadnienia związanego z narastaniem częstości występowania otyłości i innych chorób przewlekłych. Konsekwencje epidemii tych chorób niosą ze sobą olbrzymie obciążenia dla systemu ochrony zdrowia i są także wielkim obciążeniem ekonomicznym dla państwa i obywateli oraz stanowią groźbę zahamowania rozwoju cywilizacyjnego.

Uzasadnione jest poszukiwanie sposobów zapobiegania tym chorobom, które w świetle przytoczonych danych jest koniecznością. Doktorantka wybrała sobie za temat pracy doktorskiej ocenę prozdrowotnego znaczenia nieodżywczych bioaktywnych związków występujących naturalnie w żywności w profilaktyce chorób cywilizacyjnych.

Ocena merytoryczna pracy

Na wyróżnienie zasługuje bardzo dobry **I rozdział pt. „Nieodżywcze bioaktywne związki występujące naturalnie w żywności”**, w którym Doktorantka w przejrzysty sposób dokonała podsumowania aktualnej wiedzy na temat nieodżywczych bioaktywnych związków występujących naturalnie w żywności oraz ich znaczenia dla zdrowia człowieka.

Szczególnie interesujący jest sposób w jaki Doktorantka podzieliła i szczegółowo omówiła grupy związków biologicznie aktywnych występujących w roślinach. Można m. in. szybko zorientować się, które warzywa i owoce zawierają ich najwięcej. Doktorantka słusznie wyeksponowała rolę związków polifenolowych w profilaktyce chorób układu krążenia i chorób nowotworowych, ponieważ posiadają one bardzo duży potencjał antyoksydacyjny, zdolność chelatowania metali oraz wykazują także istotne działanie antyagregacyjne na płytki krwi. Udowodniono, że wymienione wyżej właściwości polifenoli mogą mieć istotne znaczenie zarówno w profilaktyce chorób układu sercowo-naczyniowego, jak i również w profilaktyce chorób nowotworowych.

Rozdział ten w pełni uzasadnia celowość przeprowadzenia badań spożycia nieodżywczych bioaktywnych związków występujących naturalnie w żywności w polskich gospodarstwach domowych i ustosunkowujących się do ich potencjalnej roli w profilaktyce chorób cywilizacyjnych.

Rozdział IV „Materiał i Metody” Doktorantka rozpoczęła od szczegółowej charakterystyki narzędzia metodycznego, którego użyła w pracy tj. badanie budżetów gospodarstw domowych. Bardzo dokładnie wyjaśniła zalety badania budżetów domowych, corocznie prowadzonych i publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w Warszawie. Badania te pozwalają na ilościową ocenę spożycia artykułów żywnościowych w gospodarstwach domowych. Ich wadą, jak zauważa słusznie Doktorantka jest to, że nie obejmują artykułów spożywczych konsumowanych w placówkach gastronomicznych, takich jak placówki żywienia przyzakładowego, bary i restauracje.

Doktorantka użyła do analizy materiału statystyki opisowej, takiej jak opis tabelaryczny, graficzna prezentacja wyników i wyznaczanie miar rozmiaru.

Doktorantka w **rozdziale V** dokonała bardzo szczegółowej analizy spożycia warzyw i owoców w polskich gospodarstwach domowych w latach 2010–2015. Wyniki tych analiz przedstawiła przy pomocy 26 tabel i 12 rycin. Doktorantka stwierdziła, że w okresie 2010–2015 zmniejszyło się istotnie spożycie warzyw i ziemniaków. W roku 2015 spożycie warzyw pokrywało tylko 51,5% zalecanej przez WHO minimalnej normy. Tak niskie spożycie warzyw wiązało się z istotnym spadkiem, od około 10 do około 20% spożycia kapusty, ogórków, buraków i marchwi. W tym czasie nastąpił także duży (o około 22,5%) spadek spożycia ziemniaków. Wszystkie analizowane warzywa dostarczały dziennie zaledwie 254,28 mg fenoli.

Ważną obserwacją było wykazanie, że najniższe spożycie warzyw dotyczyło osób pracujących na własny rachunek i pracowników na stanowiskach robotniczych i nierobotniczych oraz małżeństw z dwójką i trójką dzieci, z wykształceniem wyższym, zamieszkujące miasto o liczbie 500 i więcej tysięcy, z regionu zachodniego i południowego Polski oraz z województwa wielkopolskiego.

W **rozdziale VI „Omówienie wyników przeprowadzonych analiz i Dyskusja”** Doktorantka dokonała krytycznej oceny uzyskanych wyników oraz omówiła dokładnie jakie znaczenie może mieć zmniejszające się spożycie warzyw i w dalszym ciągu niewystarczające spożycie owoców na zdrowie polskiej populacji w kontekście narastania chorób cywilizacyjnych.

W **rozdziale „Wnioski”** Doktorantka prawidłowo sformułowała 4 wnioski w oparciu o uzyskane wyniki i przegląd badań literaturowych. Najważniejszym wnioskiem – bardzo ważnym dla zdrowia Polek i Polaków jest to, że spożycie nieodżywczych bioaktywnych związków występujących naturalnie w żywności w polskich gospodarstwach domowych jest niskie i wynika ze zbyt małej konsumpcji warzyw i owoców. Najprawdopodobniej jest to jedna z istotnych przyczyn narastania w naszym kraju częstości występowania oraz zgonu z powodu chorób układu sercowo-naczyniowego oraz chorób nowotworowych.

Uważam, że trzy dodatkowe stwierdzenia umieszczone na końcu tego rozdziału są formą pewnych ogólnych komentarzy i nie powinny być w nim umieszczone.

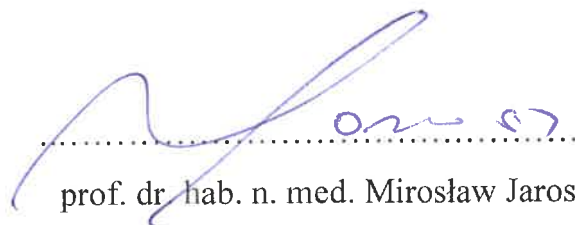
Wniosek końcowy

Na zakończenie pragnę stwierdzić, że przygotowanie redakcyjne i edytorskie rozprawy jest dobre. Doktorantka musiała włożyć dużo trudu w jej przygotowaniu. Na uznanie zasługuję bardzo obszerny dobór piśmiennictwa obejmującego aż 390 pozycji.

W podsumowaniu stwierdzam, że rozprawa doktorska Pani mgr inż. Edyty Gheribi pt. „Ocena prozdrowotnego znaczenia nieodżywczych bioaktywnych związków występujących naturalnie w żywności w profilaktyce chorób cywilizacyjnych” spełnia wymagania zawarte w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 Nr 65 poz. 595 z późn. zm.).

Stawiam wniosek do Wysokiej Rady Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o dopuszczenie Pani mgr inż. Edyty Gheribi do dalszego etapu przewodu doktorskiego.

Warszawa, 03.09.2019

.....
prof. dr hab. n. med. Mirosław Jarosz